Eugenijus Jovaiša

DAUGLAUKIO KAPINYNAS

1989 metai - penktasis Dauglaukio kapinyno tyrinėjimų sezonas. Jį ir toliau tyrė Vilniaus valstybinis pedagoginis institutas. Jau ankstesni tyrimai atskleidė naujų I-III a. Nemuno deltos gyventojų dvasinės ir materialinės kultūros bruožų (žr.: ATL 1984 ir 1985 metais. - V., 1986. - P. 49-52 ir ATL 1986 ir 1987 metais. - V., 1988. - P. 75-77).

Reikšmingi pastarųjų dviejų metų tyrimų rezultatai: 1988 m. tirta ankstyvesnioji kapinyno dalis, datuojama 70/80-120 m.e.m. Tarp 13 kapų atkreipia dėmesį moters kapas 41. Čia rasta: 2 vėriniai iš emalės ir stiklo karolių bei tarpinių žalvarinių žiedelių, akinė šalutinės prūsų serijos segė, žalvarinė segė trikampe kojele, ritinis 1-os grupės smeigtukas, dvi apskrito pjūvio akinės apyrankės, 3 įvijiniai žiedai. I-IV a. dirbinių datavimo praktikoje segės trikampe kojele paprastai skiriamos B_2 periodo pabaigai - C_1 periodui (140/150-200 m. Žr.: Michelbertas M. Senasis geležies amžius Lietuvoje. - V., 1986. - P. 114, 115). Pastarasis komplektas leidžia manyti, jog segės trikampe kojele Lietuvos gyventojai pažinojo anksčiau, galimas daiktas - I m.e.a. antrojoje pusėje.

Puošnumu išsiskiria didysis vėrinys, sudarytas iš 79 karolių ir žalvarinių žiedelių. Jo kompozicijai panaudoti įvairiaspalviai (augaliniai, juosteliniai) karoliai bei vienspalviai (tamsiai mėlyni) - rantyti. Vėrinyje rastas ir unikalus karolis - tamsiai mėlynas, puoštas geltonu rombiniu ornamentu su akute rombelio viduje.

Romos imperijos monetų rasta kapuose Nr. 40, 42 ir 55) (dvi).

Kape Nr. 51 rastoji segė trikampe kojele leidžia praplėsti šių segių klasifikaciją. Galima kalbėti apie naują grupę - segių trikampe kojele su kabučiais

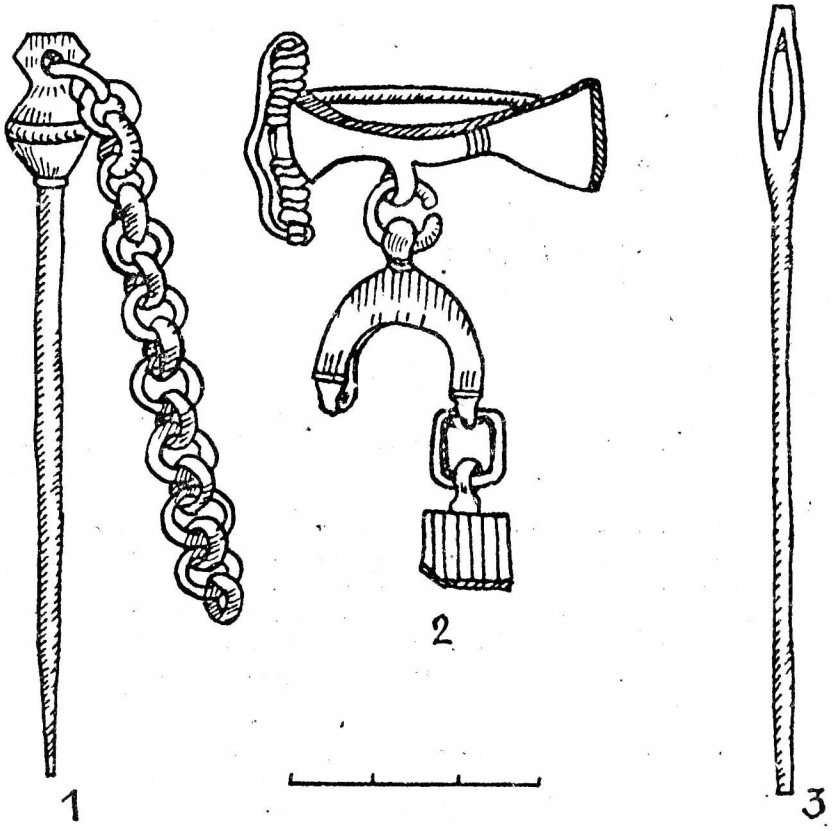

10 pav. Dauglaukis

(pav. 10:2). Analogų Lietuvoje neturime. Atrodo, jog tokių segių nėra ir kaimyninių kraštų archeologijos medžiagoje.

Laidosenos požiūriu reikšminga, jog kai kurių ankstyvųjų kapų (Nr. 41, 47, 50, 51, 52) duobės dugne rasti taisyklingai padėti akmenys. Tai sieja

ankstyviausius Dauglaukio kapus su Centrinės Lietuvos laidojimo tradicijomis.

1989 m. atidengti 8 kapai. Vyro kape Nr. 53 rasta daug darbo įrankių: geležinis įmovinis kirvis, 3 įvairių formų peiliai, dalgis (gerai išlikęs, su medinio kotelio liekanomis), akmeninis galąstuvas - pusteklė. Itin įdomus šio kapo horizonte rastas akmeninis kiaušinio formos galąstuvas, skirtas adatoms galąsti.

Vertos paminėti moters kapo 54 įkapės: geležinė yla, kaklo vėrinys (iš apvalių kiauraraščių kabučių, vaizduojančių kryžių su ataugėlėmis), laiptelinė segė, žiedas, 2 juostinės apyrankės, 2 statinėliniai ir vienas adatos pavidalo smeigtukas (pav. 10:3). Šis smeigtukų (?) tipas jau senokai domina I-IV a. tyrinėtojus. Pirmasis toks dirbinys respublikoje rastas 1974 m. Muoriškių (Biržų raj.) pilkapio 2 vyro kape Nr. 1. Antroji radimvietė - 1986 m. Dauglaukyje, kape Nr. 33 (žr.: ATL 1986 ir 1987 metais. - V., 1988. - P. 76). Ir pirmu, ir antru atveju radinio aplinkybės neleido vienareikšmiai nustatyti jų paskirties. Nesuardytame kape Nr. 54 šis smeigtukas rastas mirusiosios galvūgalyje ir leidžia pagrįstai teigti, jog jie buvo naudoti galvos dangai, drabužiui ar net marškai susegti.

Vyro kape Nr. 57 aptiktas smeigtukas (pav. 10:1) neturi analogų mūsų I-IV a. medžiagoje. Šio, Dauglaukio tipo, smeigtuko galvutė primena aguoną. Jis rastas drauge su 1-os grupės antkakle kūginiais galais ir priskirtinas C_{1a} periodui (150-220 m.).

Kaip matyti, Dauglaukio kapinynas pateikia vis naujos medžiagos, sprendžiant chronologines, tipologines ir kultūrines I-IV m.e.a. problemas.